

УДК 338.439

Олексенко С.В.*кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри економіки підприємства
Херсонського державного університету*

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ

Стаття присвячена аналізу механізму управління конкурентоспроможністю фермерських господарств. Запропоновано визначення організаційно-економічного механізму управління конкурентоспроможністю. Визначено вимоги до формування системи управління конкурентоспроможністю продукції фермерських господарств. Також визначено принципи управління конкурентоспроможністю фермерських господарств та розглянуто можливі шляхи удосконалення процесу управління конкурентоспроможністю фермерських господарств.

Ключові слова: управління, методи управління, організаційно-економічний механізм, стратегія, конкурентоспроможність.

Олексенко С.В. УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМА УПРАВЛЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТЬЮ ФЕРМЕРСКИХ ХОЗЯЙСТВ

Статья посвящена анализу механизма управления конкурентоспособностью фермерских хозяйств. Предложено определение организационно-экономического механизма управления конкурентоспособностью. Определены требования к формированию системы управления конкурентоспособностью продукции фермерских хозяйств. Также определены принципы управления конкурентоспособностью продукции фермерских хозяйств и рассмотрены возможные пути усовершенствования процесса управления конкурентоспособностью фермерских хозяйств.

Ключевые слова: управление, методы управления, организационно-экономический механизм, стратегия, конкурентоспособность.

Oleksenko S.V. IMPROVING OF MANAGEMENT MECHANISM OF FARMS' COMPETITIVENESS

The article focuses on the analysis of management mechanism of farms' competitiveness. It gives a definition of organizational and economic management mechanism of competitiveness. In the article defined requirements for the formation of the management system of farms' competitiveness. Also defines the management principles of farms' competitiveness. Also studies possible ways of improving of management process of farms' competitiveness.

Keywords: management, methods of management, organizational and economic mechanism, strategy, competitiveness.

Постановка проблеми. Завдання структурної модернізації економіки, що функціонують у вкрай нестабільному середовищі, конкуренції та глобалізації, інформації суспільства, вимагають від підприємств формування раціональної стратегії розвитку і ефективного механізму управління конкурентоспроможністю фермерських господарств, а також вироблення ефективних підходів до її реалізації за рахунок використання позитивного міжнародного досвіду. Досягнення встановлених у поточному і перспективному періодах часу економічних і соціальних результатів у процесі управління розвитком підприємств в істотній мірі залежить від ефективності функціонування його системи управління.

Актуальним питанням для керівного складу фермерських господарств є формування організаційно-економічного механізму, який здатен забезпечити ефективне управління конкурентоспроможністю.

Компонентами механізму управління є: принципи і завдання управління, методи, форми, інструменти управління, організаційна структура управління господарюючого суб'єкта та його персонал, інформація та засоби її обробки. У структурі організаційно-економічного механізму управління слід виділяти три системи: систему забезпечення, функціональну систему, цільову систему [1, с. 24].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові дослідження щодо доцільності застосування методів управління з метою підвищення конкурентоспроможності свідчать, що в умовах ринкової економіки на мікрорівні найбільш дієвими для стимулювання раціональної виробничої діяльності є економічні методи управління. Дослідженням цього питання займалися Н.М. Бондар, Н. Г. Калюжна, Т.П. Макаровська, Л.І. Шваб та інші.

Постановка завдання. Метою наукової розвідки є дослідження організаційно-економічного механізму управління господарюючим суб'єктом, підходів до його поліпшення з метою удосконалення механізму управління конкурентоспроможністю.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для сучасного економічного стану України особливе значення мають ті дослідження, які націлені на розробку ефективних заходів щодо прискореного розвитку механізму формування ринкових відносин.

Реформування економічних відносин, розвиток нових форм господарювання на засадах приватної власності спричинили розвиток фермерських господарств. Нині діяльність фермерських господарств відзначається нестабільністю. Забезпечення ефективної діяльності фермерських господарств вимагає вирішення цілого комплексу питань з підвищення їх конкурентоспроможності, обґрунтування перспектив розвитку, впровадження нових методів управління, розробки відповідних заходів, які б дозволили їм пристосуватися до жорстких умов конкурентної боротьби.

В умовах ринкової економіки метою будь-якого виробництва є отримання максимально можливого прибутку, тому впевнено можуть розбудовувати свою виробничо-фінансову діяльність тільки ті підприємства, які отримують від неї найвищий економічний результат. Ті ж підприємства, які працюють неефективно, з низьким рівнем рентабельності або й взагалі збитково, нежиттєздатні.

Конкурентоспроможність економіки визначається конкурентоспроможністю господарюючих суб'єктів різних галузей економіки. Можливість господарюючого суб'єкта працювати у динамічному конкурентному середовищі з позитивною динамікою

є результатом чітко вибудованої системи управління конкурентоспроможністю.

Вітчизняні теорія та практика управління конкурентоспроможністю суб'єктів господарювання в аграрній сфері вказують на те, що найбільш ефективно управління конкурентоспроможністю фермерських господарств можливо тільки за умови дотримання принципів управління конкурентоспроможності та розроблених відповідних методів управління й методології формування функцій, організаційної структури і системи управління загалом.

Оцінка ефективності діяльності підприємств здійснюється за допомогою різних аналітичних прийомів з урахуванням специфіки виробництва, його організації на конкретному підприємстві [2, с. 34]. Сама проблема підвищення ефективності господарської діяльності суб'єктів господарювання завжди посідала важливе місце серед актуальних проблем економічної науки.

Необхідно створити організаційно-економічний механізм управління конкурентоспроможністю, який забезпечить надійне функціонування системи.

Система забезпечення організаційно-економічного механізму складається з підсистем правового, ресурсного, нормативно-методичного, наукового, технічного, інформаційного забезпечення управління господарюючим суб'єктом.

Організаційно-економічний механізм управління господарюючим суб'єктом включає такі основні функціональні підсистеми: планування, організації, мотивації, контролю та регулювання.

Цільова система організаційно-економічного механізму містить у собі цілі і основні результати діяльності господарюючого суб'єкта, а також критерії вибору й оцінки досягнення певних цілей і результатів його діяльності.

В якості організаційно-економічного механізму слід розглядати комплексну систему, що складається з системи забезпечення, функціональної та цільової системи, які містять певну сукупність організаційних і економічних важелів, які впливають на економічні і організаційні параметри системи управління господарюючим суб'єктом з метою забезпечення ефективності управління й отримання конкурентних переваг [3].

Управління конкурентоспроможністю фермерських господарств на індивідуальному та макrorівнях потребує формування комплексної системи управління конкурентоспроможністю продукції. Найпростіша система управління складається з двох елементів, один із яких повинен бути домінуючим та впливати на інший, другий – сприймати цей вплив. Іншими словами, будь-яка система має об'єкт та суб'єкт управління, які постійно знаходяться у взаємозв'язку та взаємодії [4, с. 50].

Систему управління можливо розглядати у різних аспектах:

- за елементами;
- за функціями;
- за етапами прийняття управлінських рішень;
- за підсистемами тощо.

Економічний механізм управління створюється для реалізації конкретних цілей господарюючого суб'єкта та являє собою сукупність принципів, методів, засобів управління, а також адміністративно-правових, економічних важелів, стимулів та органів управління. Механізм управління посідає центральне місце у системі управління конкурентоспроможності продукції фермерських господарств.

Основу сучасного вдосконалення системи управління складає розробка принципів управління, уточ-

нення структури, функцій, процесів управління та перебудова економічного механізму управління конкурентоспроможністю продукції.

На наш погляд, формування системи управління конкурентоспроможністю продукції фермерських господарств повинно відповідати багатьом вимогам.

Серед них слід відмітити орієнтацію виробництва на попит, на задоволення потреб ринку та вимоги конкретних споживачів продукції. Управління конкурентоспроможністю продукції означає постійне прагнення до підвищення ефективності виробництва та отримання бажаних результатів із меншими затратами.

У зв'язку з цим можна стверджувати, що формування системи управління конкурентоспроможністю продукції фермерських господарств повинно відповідати вимогам, що забезпечують:

- орієнтацію виробництва на попит, потреби ринку (на запити конкретних споживачів);
- постійне прагнення до підвищення ефективності виробництва й одержання оптимальних результатів з меншими витратами;
- господарську самостійність, що забезпечує свободу прийняття рішень тим, хто несе відповідальність за кінцеві результати діяльності організації або її структурних підрозділів;
- гнучкість, здатність здійснювати поточне коригування цілей і програм залежно від стану кон'юнктури ринку;
- забезпечення взаємозв'язку між матеріальними, фінансовими, інформаційними та трудовими потоками підприємства;
- визначення вимог до якості продукції, транспортування, попиту, споживанням;
- використання сучасної інформаційної бази з комп'ютерною технікою для різноманітних розрахунків при прийнятті обґрунтованих і оптимальних рішень.

Основи методології управління конкурентоспроможністю продукції складають принципи управління, які розглядаються як основоположні загальні правила, положення до управління конкурентоспроможністю. Управління конкурентоспроможністю продукції є однією з підсистем управління виробництвом, у зв'язку з цим побудова та функціонування системи управління конкурентоспроможністю продукції повинно спиратися на загальні принципи, методи управління та відповідати вимогам, які висуваються до системи управління конкурентоспроможністю продукції.

Ми вважаємо, що основа системи управління конкурентоспроможністю продукції фермерських господарств повинна ґрунтуватися на таких принципах:

- орієнтація виробництва продукції на ринкову кон'юнктуру;
- принцип цільової стратегії управління;
- принцип системності та комплексності управління конкурентоспроможністю;
- принцип орієнтації на кінцевий результат;
- принцип стимулювання.

Висновки з проведеного дослідження. Проаналізувавши економічну літературу [5], ми дійшли висновку, що у якості основних функцій управління конкурентоспроможністю продукції фермерських господарств слід виділити:

- планування підвищення конкурентоспроможності продукції;
- організація та координація управління;
- контроль забезпечення підвищення конкурентоспроможності;

- оцінка рівня конкурентоспроможності продукції;
- облік та аналіз процесів управління конкурентоспроможністю;
- регулювання процесів управління конкурентоспроможністю.

Для ефективного функціонування системи управління конкурентоспроможністю треба визначити обсяг виробництва сільськогосподарської продукції, окреслити заходи, необхідні для досягнення поставлених цілей. Також слід виявити необхідні ресурси для отримання визначеного обсягу виробництва та реалізації.

Таким чином, організаційний механізм управління конкурентоспроможністю продукції забезпечить перетворення цілей у кінцевий результат. Для досягнення поставлених цілей повинні бути визначені необхідні організаційно-технічні заходи, засоби та механізми досягнення цілей, сукупність необхідних ресурсів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Паламарчук О.М. Сутність та формування організаційно-економічного механізму управління конкурентоспроможністю підприємства / О.М. Паламарчук // Економічний вісник університету ПХДПУ. – 2011. – № 17. – С. 23-31.
2. Воронкова А.Е. Діагностика стану підприємства: теорія і практика : монографія / А.Е. Воронкова. – Х. : ІНЖЕК, 2006. – 448 с.
3. Безрукова Т.Л. Управление конкурентоспособностью предпринимательской организации : монография / Т.Л. Безрукова, Е.И. Сапронов, С.С. Морковина. – М. : Изд-во «КноРус», 2008. – 163 с.
4. Калюжна Н.Г. Аналіз підходів до визначення системи управління підприємством / Н.Г. Калюжна // Вісник Хмельницького національного університету. – 2011. – № 2. – Т. 2. – С. 50-53.
5. Мескон М., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента / Пер. с англ. под ред. О.И. Медведь. – 3-е изд. – М. : Вильямс, 2007 – 665 с., Райс-Джонстон У. Теоретический менеджмент / Пер. с англ. под ред. Л.Н. Ковалик. – СПб. : Питер, 2001. – 672 с.
6. Чейз Р.Б., Джейкобз Ф.Р., Аквилано Дж. Производственный и операционный менеджмент / Пер. с англ. О.А. Островский, О.Л. Пелявской. – 10-е изд. – М. : Вильямс, 2007. – 1169 с.

УДК 658.14:658.114

Скоромна О.Ю.

аспірант кафедри фінансів

Харківського національного аграрного університету імені В.В. Докучаєва

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ І ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ФОРМУВАННЯ У ПІДПРИЄМСТВ РІЗНИХ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИХ ФОРМ

Проведено аналіз генезису економічного змісту категорії «прибуток». Доведено його ключове значення у господарській діяльності підприємств в умовах ринку. Проаналізовано динаміку кількості діючих господарюючих суб'єктів різних організаційно-правових форм у сільському господарстві. Досліджено показники ефективності сільськогосподарських підприємств та доведено, що більш високу рентабельність мають комерційні підприємства порівняно з державними. Розглянуто особливості формування прибутку у підприємств різних організаційно-правових форм.

Ключові слова: фінансові результати, прибуток, організаційно-правові форми господарювання, ефективність роботи сільськогосподарських підприємств.

Скоромная Е.Ю. ЭКОНОМИЧЕСКАЯ СУЩНОСТЬ ФИНАНСОВЫХ РЕЗУЛЬТАТОВ И ОСОБЕННОСТИ ИХ ФОРМИРОВАНИЯ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ РАЗЛИЧНЫХ ОРГАНИЗАЦИОННО-ПРАВОВЫХ ФОРМ СОБСТВЕННОСТИ

Проведен анализ генезиса экономического содержания категории «прибыль». Доказано ее ключевое значение в хозяйственной деятельности предприятий в рыночных условиях. Проанализирована динамика количества действующих хозяйствующих субъектов различных организационно-правовых форм в сельском хозяйстве. Исследованы показатели эффективности сельскохозяйственных предприятий и доказано, что более высокую рентабельность имеют коммерческие предприятия по сравнению с государственными. Рассмотрены особенности формирования прибыли у предприятий различных организационно-правовых форм.

Ключевые слова: финансовые результаты, прибыль, организационно-правовые формы хозяйствования, эффективность работы сельскохозяйственных предприятий.

Skoromnaya E.Yu. ECONOMIC NATURE OF FINANCIAL RESULTS AND FEATURES THEIR FORMATION IN ENTERPRISES OF DIFFERENT ORGANIZATIONAL AND LEGAL FORM

The analysis of the genesis of economic substance category «income». It proved crucial in business enterprises in the market. The dynamics of the number of active business entities of different organizational forms in agriculture. Investigated performance of agricultural enterprises and proved that higher profitability with businesses in comparison with the state. Features of profit in companies of different legal forms.

Keywords: income, profit, business forms management, efficiency of farms.

Постановка проблеми. Запровадження ринкових відносин в Україні зумовило необхідність глибокого теоретичного осмислення сутності фінансового результату діяльності будь-якого суб'єкта господарювання. Необхідність правильного розуміння економічної суті фінансових результатів цілком закономірна у зв'язку з тим, що вони є однією із

найбільш важливих економічних категорій, без визначення якої неможливо визначити науковий підхід щодо вирішення питань підвищення ефективності виробництва, посилення матеріальної зацікавленості і відповідальності трудових колективів у досягненні високих кінцевих результатів при мінімальних витратах.